

Б. Мирчевска-Бошева

За мотивацијата за изучување на рускиот јазик

Анотација: Преподавање руского јазика в Македонија уже на протјажениј длителног времени наоѓа се во сложен ситуација. Претходни истражувања о положениј руского јазика во Република Македонија сведетелствуют о постојаном снижениј числа студенто, изучауоци руски јазик во начални и средни школи. Но нареду с етим замтно увеличениј числа заинтересовани во изучениј руского јазика на курсо, предлагани центри и школи на странни јазико. Ето стало повод о проведение опросо среди слушатели курсо с целю определити, каки мотивациони фактори имаю најбольшо влияние на выбор руского јазика во качестве иностранног. По резултатим опросо можно сделать вывод, что мотивы участников сложны и разнообразны, но эмоциональные, эстетические и прагматические мотивы доминируют.

Ключевые слова: мотивација, изучение руского јазика, Република Македонија, школи на странни јазико

Abstract: The situation with the Russian language in the Republic Macedonia for a long time has been seen as critical. Previous researches on the position of the Russian language in the Republic Macedonia find a constant decline in the number of students who study Russian language in primary and secondary schools. But alongside this, there is an increased number of interested in the study of Russian language courses offered by foreign language centers and schools. This was a reason to conduct a survey among students of these courses about what motivated them to choose namely the Russian language. According to the survey we can conclude that the motives of the participants are complex and varied but emotional, aesthetic and pragmatic motives dominate.

Key words: motivation, Russian Language Learning, Republic of Macedonia, foreign language schools

Состојбата со рускиот јазик во Р. Македонија веќе подолго време се оценува како сложена. Според спроведените истражувања за положбата на рускиот јазик во Р. Македонија (Каранфиловски 2006; Мирчевска-Бошева 2013) се констатира опаѓање на бројот на ученици кои го изучуваат рускиот јазик во основните и во средните училишта. Така, последните статистички показатели го потврдуваат фактот дека бројот на ученици во основно или средно училиште кои го изучуваат рускиот јазик рапидно се намалува и ако во 1991 рускиот јазик го изучувале

15–18% од вкупниот број ученици кои изучуваат странски јазик (англиски, германски, француски, италијански) во Р. Македонија, во 2011 е намален на само 1%.

Но, паралелно со ова, се забележува и зголемен интерес за изучување на рускиот јазик на курсевите кои ги нудат јазичните центри и училиштата за странски јазици. Имено, ако во минатото рускиот јазик беше застапен само во програмата на Центарот за странски јазици или Работничкиот универзитет «Кочо Рацин», сега тој е присутен и во повеќе приватни училишни центри.

Токму ова, како и слични истражувања и анкети спроведени од Лукина (2008), Вјантти (2009), Василевич (2013) беа повод да се направи анкета меѓу слушателите на овие курсеви во врска со она што ги мотивирало да го изберат токму рускиот јазик и да посветат време и енергија на негово усовршување. Исто така, имајќи предвид дека станува збор за веќе возрасни индивидуи, можеме да добиеме јасни показатели бидејќи тој избор го направиле свесно и без наметнување.

Да почнеме со дефинирање на поимот мотивација.

Во психологијата мотивацијата се дефинира како процес на поттикнување на активноста на човекот и насочување на неговите активности кон одредени објекти за постигнување на конкретна цел.

Ова се совпаѓа и со дефиницијата на методичарите кои сметаат дека мотивот може да се дефинира како «поттикнување кон дејност / активност што е поврзано со задоволување на потребите на човекот, севкупност на внатрешни и надворешни услови кои ја поттикнуваат активноста на субјектот и ја определуваат нејзината насока» (Азимов, Щукин 1999: 162).

Во овој труд е применета класификација на мотивите според В. Молчановски и Л. Шепелевич која се однесува на мотивите на учениците при избор на странски јазик, започнувајќи од основно училиште, па сè до универзитет.

Според оваа класификација се izdelуваат 6 мотиви:

1. емоционално-естетски – тука спаѓаат објаснувања на учениците од типот: *ја сакам Русија, ми се допаѓа како звучи рускиот јазик, јазикот е многу убав и др.*;
2. прагматични – поврзани со желбата да добијат добра работа, да се школуваат и живеат во Русија и сл.;
3. дидактични – поврзани со процесот на учење повеќе отколку со резултатот од тој процес (желба за интелектуална активност, анадминување на тешкотиите и др.);
4. когнитивни – поврзани со содржината на она што се учи, со желбата да се научи нешто ново, да се научат нови факти, да се добијат нови знаења, провоцирачки индекс на тежината на предметот;
5. комуникативни – општење со руски пријатели, познаници, користење на рускиот јазик во семејството;
6. принуденост и обврски – задолжително полагање на испит или немање избор (кога во училиштето се нуди само рускиот јазик).

При изборот и учењето на јазикот индивидуата се раководи не само од еден, туку од повеќе мотиви. Затоа се зборува за мотивациски систем кој може да вклучува и потреби, мотиви, цели и фактори. Сите овие мотиви не се константни и се менуваат во зависност од многу надворешни и внатрешни фактори и други елементи.

Освен наведените мотиви, се издвојуваат и мотивациони фактори кои влијаат на изборот на странскиот јазик:

1. фактор на географска близина и територијална распространетост на јазикот. Територијалната близина често е услов за економски, туристички и други контакти меѓу земјите што е важно при изборот на јазикот. Истовремено територијалната распространетост ја зголемува актуелноста на јазикот за учениците;

2. лесен / тежок јазик. Често учениците избираат да го учат најлесниот јазик кој од нив ќе бара минимално вложување на интелектуален и временски план. Но, често тежината на јазикот служи како стимул за негово изучување, за тренирање на мозокот и паметењето, за покачување на интелектуалноста во очите на своите врстници;
3. состојбата на пазарот на трудот. Често изучувањето на јазикот е мотивирано од можноста за добивање на добра работна;
4. Претставата / сликата / имидот за земјата на јазикот кој се изучува. Чувството на симпатија или антипатија кон земјата може значајно да влијае на изборот на јазикот.

Особено е важна и врската меѓу мотивите и околната средина која може позитивно или негативно да влијае на нивната појава и формирање. Со промените во социјалната средина неизбежно се менуваат и мотивите за избор на странскиот јазик и неговото учење.

The image shows a screenshot of a Google Docs survey form. The title is "Мотивација за изучување на рускиот јазик на курсевите во јазичните центри во Р. Македонија". The form contains several sections with radio button options and text input fields:

- Возраст ***: Options are 14-17 години, 18 - 24 години, 25-34 години, and над 35 години.
- Пол ***: Options are машки and женски.
- Образование ***: Options are средно, вишо, високо, магистер/доктор на науки, and Other: [input field].
- Социјален статус ***: Options are студент, вработен, and невработен.
- Ниво на познавање на рускиот јазик ***: Options are почетно (A1, A2), средно (B1, B2), and Other: [input field].
- Мотивација во моментот на избор на рускиот јазик ***: Option is Ми се допаѓа рускиот јазик.

Сл. 1. Прашалникот за спроведување на анкетата

Имајќи го сево ова предвид, пристапиме кон изработка на прашалник во кој беа опфатени прашањата од интерес на овој труд, а во согласност со искуството од претходно спроведените слични анкети (пр. Василевич 2013). Прашалникот (сл. 1) беше изработен со помош на платформата GoogleDocs која овозможи анонимно спроведување на анкетањето и едноставно прибирање и обработка на резултатите.

Со анкетата беа опфатени 56 испитаници од 6 училишта за странски јазици во Скопје (Мондо Линк, Херц, Логос, Бабилонија, Friends и Ангел Вес).

Во однос на возрастната структура може да се каже дека доминираа испитаниците на возраст од 18–34 години односно 23 од анкетираниите се на возраст од 18–24 години, 22 на возраст од 25 до 34, додека 8 се над 35 години, а само 3 се од 14 до 17 години.

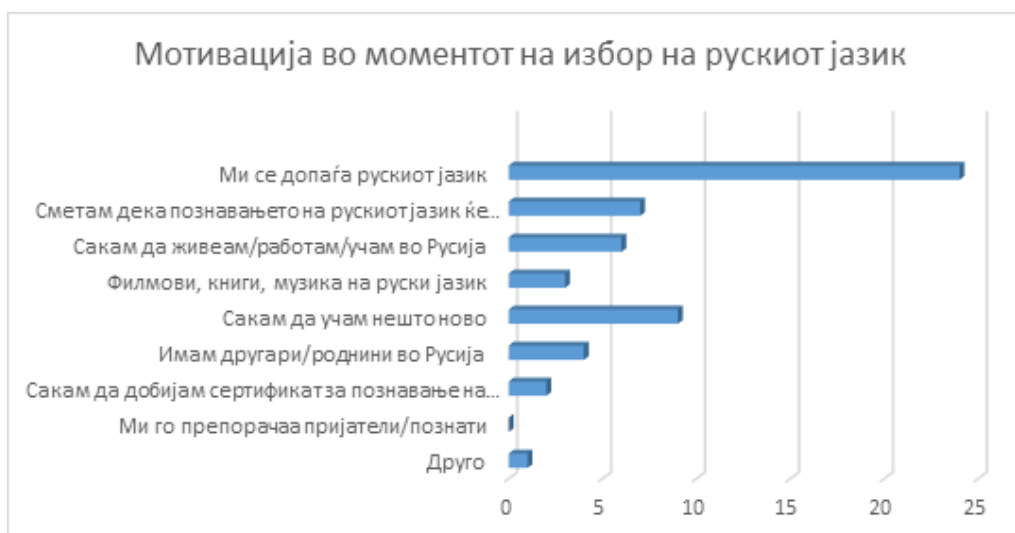
Што се однесува до полот 40 од анкетираниите се женски, додека само 16 се од машки пол.

Во однос на образованието може да се забележи јасна доминација на испитаниците со повисок степен на образование. Имено, 57% од испитаниците имаат високо образование, 3% вишо образование, а 16% имаат степен магистер или доктор на науки, додека 21% имаат средно образование.

Податоците за социјалниот статус покажуваат дека 50% или 28 испитаници се вработени, 34% или 19 анкетирани се студенти, а 16% односно 9 испитаници се невработени.

На овој начин анкетата обедини различни структури како на план на возраста, така и во однос на полот, образованието и социјалниот статус.

Најголемиот дел од испитаниците (68%) се на почетно ниво на изучување на странскиот јазик, 21% се на средно ниво, додека 11% односно 6 испитаници ја одбрале опцијата друго.

Сл. 2. Мотивација за изучување на рускиот јазик

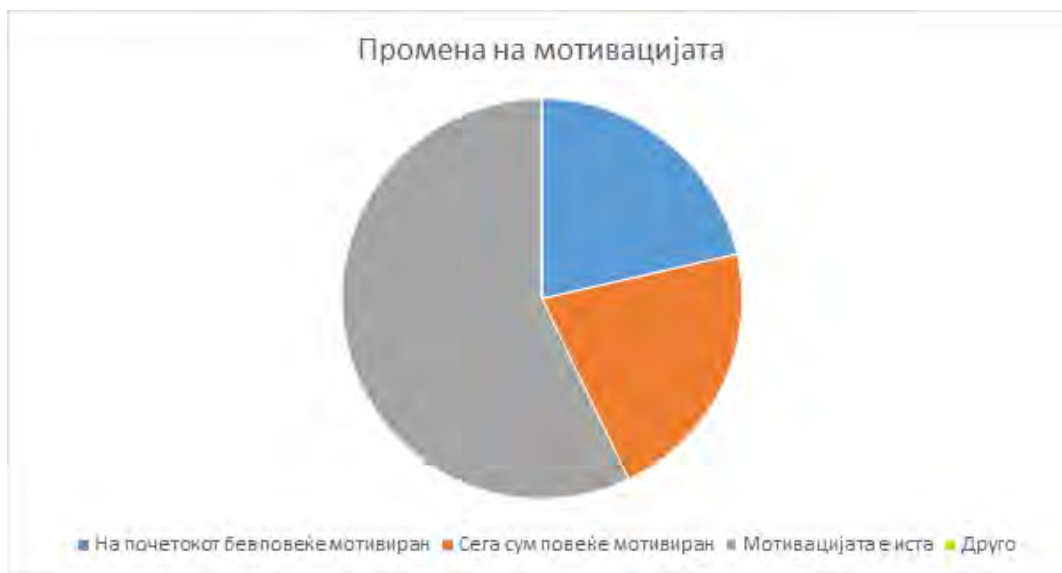
На прашањето за мотивацијата за изучување на рускиот јазик (сл. 2) најголемиот број анкетирани односно 43% го избрале одговорот *ми се допаѓа рускиот јазик*. Драстично поретко се избирани одговорите *сакам да учам нешто ново* (16%), *сметам дека познавањето на рускиот јазик ќе ми помогне да се вработам* (13%), *сакам да учам / живеам / работам во Русија* (11%). На трето ниво доаѓаат одговорите *имам другари/роднини во Русија* (7%), *филмови, книги, музика на руски јазик* (5%) и *сакам да добијам сертификат за познавање на рускиот јазик* (4%). Само еден анкетирани ја избрал опцијата *друго*, а ниту еден не избрал *ми го препорачаа познати / пријатели*.

Според ова најзастапени се емоционално-естетските мотиви (*ми се допаѓа рускиот јазик, филмови, книги, музика на руски јазик*) и прагматичните (*сметам дека познавањето на рускиот јазик ќе ми помогне да се вработам, сакам да учам / живеам / работам во Русија*).

На прашањето *Дали во слободното време дополнително се занимавате со рускиот јазик* само 20% одговориле негативно односно дека со рускиот јазик се зани-

маваат само на курсот, 29% одговориле дека во слободното време слушаат музика, гледаат филмови и читаат книги на руски јазик, 18% одговориле дека ги следат настаните во Русија, 16% дека комуницираат на руски јазик. 7% пишуваат домашна работа, 5% активно учат и надвор од курсот, 4% користат литература на руски јазик, а 2% дека немаат време за дополнително занимавање со рускиот јазик.

Во врска со промената на мотивацијата (57% од анкетираниите се изјасниле дека мотивацијата е иста, додека по 21% одговориле *на почетокот бев повеќе мотивиран* и *сега сум повеќе мотивиран* (сл. 3)

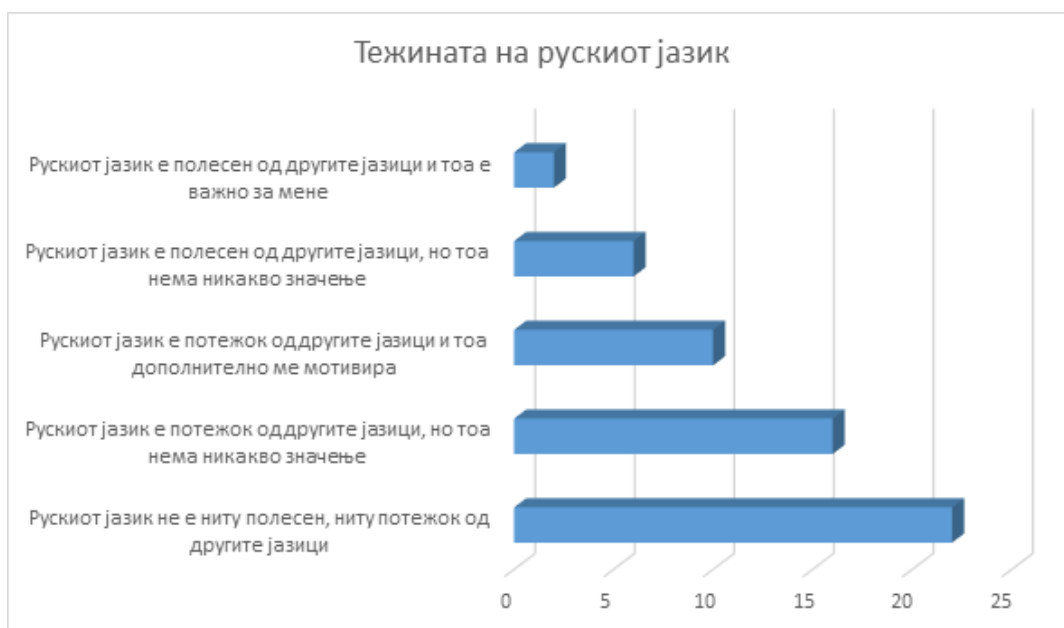
Сл. 3. Промена на мотивацијата

Споредувајќи ги одговорите на ова прашање со нивото на познавање на рускиот јазик забележуваме дека на повисоките нивоа на познавање на јазикот процентуално се најзастапени одговорите *сега сум повеќе мотивиран* што сведочи дека клучен момент е преминот меѓу нивоата А и Б. Слушателите на курсевите кои ја поминале оваа граница стануваат сè помотивирани за усвојување и усовршување на јазикот.

Прашањето за тежината на рускиот јазик (сл. 4) и изборот да се изучува токму рускиот е актуелно и е во директна зависност од географската положба и од блискоста на јазиците. Имено, во одредени региони рускиот се смета за исклучително тежок и тоа е дополнителна мотивација за одредени кандидати, додека во словенските земји се смета за близок и лесен и тоа исто така се јавува како дополнителен мотив за избор на овој јазик. Во оваа анкета најголем број испитаници (39%) одговориле дека *рускиот јазик не е ниту полесен ниту потешок од другите*, а 29% дека *е потешок од другите, но дека тоа нема никакво значење*. Само 18% сметаат дека *рускиот е потешок* и дека *тоа дополнително ги мотивира*, а 15% сметаат дека рускиот е полесен притоа за само 4% тоа е важен мотив.

Според ова може да заклучиме дека тежината на рускиот јазик не е важен мотив за македонските слушатели на курсеви по руски јазик, бидејќи само 4% сметаат дека тоа што е полесен е важно за нив, а 18% дека е потешок и дека тоа дополнително ги мотивира.

На прашањето за мотивирачки фактори (сл. 5) беше дадена можност за избор на повеќе опции. Најважен мотив за 70% од испитаниците беше *комуникацијата на руски јазик*, на второ место со 64% се наоѓа *запознавањето со традицијата и културата на Русија*, за 61% важен *добрите односи со наставникот*. За 45%

Сл. 4. Тежината на рускиот јазик

Сл. 5. Мотивирачки фактори

важни се *новите и интересни информации*, за 29% поволниот распоред на часовите, за 21% – *креативната активност, елементи од уметноста*, а за 14% важна е *интензивноста на часовите*.

Што се однесува до демотивирачките фактори (сл. 6) изненадувачки 73% одговориле дека нема такви. За 14% изучувањето на рускиот јазик одзема премногу време, 9% како демотивирачки се јавуваат лошите резултати на тестовите, по 7% ги избрале опциите *несогласување со наставникот или со групата* и *губењето на интересот за рускиот јазик*, а 2% сметаат дека познавањето на рускиот јазик нема да им помогне во работата / учењето.

Демотивирачки фактори

Сл. 6. Демотивирачки фактори

На крајот од анкетата беше оставен простор по желба да додадат нешто за што не биле прашани во анкетата. Коментарите се најразнообразни и се однесуваат на иднината на рускиот јазик и предностите што ќе ги имаат оние кои го знаат, проблеми со доаѓање до учебници и речници, како и желба да се врати професорката за да може да продолжат со часовите.

Прашањето за тоа што ги мотивира да го изучуваат рускиот јазик добива најразлични одговори во кои доминираат емоционално-естетските и прагматичните мотиви.

Слушателите на курсевите во јазичните центри во Скопје го избираат рускиот јазик најчесто бидејќи им се допаѓа самиот јазик или литературата и културата создадена на руски јазик. Најчесто станува збор за млади луѓе кои веќе го оформиле своето образование (имаат завршено високо образование, се стекнале со звањето магистер или доктор) и со поминувањето на следните нивоа на познавање на јазикот стануваат сè помотивирани. Најголемиот дел од нив сакаат своето слободно време да го поминуваат со филм, музика, книга на руски јазик, да комуницираат на руски или активно да учат и надвор од курсот.

Тежината на рускиот јазик во овој случај се покажа како небитен фактор имајќи предвид дека само за исклучително мал процент на испитаници таа е мотивација да се избере овој јазик.

Улогата на наставникот уште еднаш се покажа како многу важна што се гледа и во одговорите за мотивирачките фактори т. е. голем дел од испитаниците се задоволни од наставниците, имаат добар однос со нив, добиваат многу нови информации и се запознаваат со културата и традицијата на Русија паралелно со усвојувањето на јазикот.

ЛИТЕРАТУРА

Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Словарь методических терминов (теория и практика преподавания языков), СПб., 1999. 472 с.

Видаковић Т. Резултати истраживања о учењу страних језика (www.kursevi.com/blog/Rezultati-istrazivanja-o-ucenju-stranijehjezika/41301).

Василиевич Д. Мотивация к изучению русского языка у белградских слушателей курсов // Русский язык как инославянский. Београд: Славистичко друштво Србије, 2013. С. 99–109.

Вянтти К. Мотивация к изучению русского языка в финских профессиональных институтах: неопубликованная дипломная работа (jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/20029/URN_NBN_fi_jyu-200904171466.pdf?sequence=1).

Каранфиловски М. Изучувањето на рускиот јазик во Република Македонија // Руско-македонски јазични, литературни и културни врски (материјали од третата македонско-руска научна конференција, Охрид 9–11 август 2001). Скопје: Филолошки факултет «Блаже Конески», 2006. С. 147–152.

Лукина Я.В. Зависимость мотивации при выборе и изучении иностранного языка от образа страны изучаемого языка (www.zlat-edu.ru/CatalogImages/File/lukina.doc)

Мирчевска-Бошева Б. О положении русского языка в Македонии // Русский язык как инославянский. Београд: Славистичко друштво Србије, 2013. С. 110–116.

Шепелевич Л. Повышение мотивации студентов-филологов при обучении русскому языку с использованием сети интернет // Материалы VII международной научно-практической конференции. 17–18 сентября 2004 г. Т. 2: Диалог культур в обучении русскому языку и русской словесности. СПб., 2005. С. 325–330.

REFERENCES

Azimov E.G., Schukin A.N. (1999) The Dictionary of Methodical Terms (Theory and Practice of the Language Teaching). St.-Petersburg. 472 p.

Karanfilovski M. Russian Language Learning in Republic of Macedonia. In: Russian-Macedonian Language, Literature and Cultural Relations (Materials from the Third Macedonian-Russian Scientific Conference, Ohrid 9–11 August 2001). Skopje. 2006, pp. 147–152.

Lukina Y.V. Choosing and Learning a Foreign Language Motivation Dependence from the Image of the Country the Language is Spoken (www.zlat-edu.ru/CatalogImages/File/lukina.doc).

Mirchevska-Bosheva B. Russian Language Situation in Macedonia. In: Russian Language as Foreign Slavonic Language. Belgrade. Slavistichko Drushtvo Srbije Publ. 2013, pp. 110–116.

Shepelevich L. Increasing Students-Philologists Motivation while Learning Russian by Using the Internet. In: Proceedings of the VII International Scientific-practical conference. 17–18 September 2004. Vol. 2. Dialogue of Cultures in Teaching Russian Language and Literature. St.-Petersburg. 2005, pp. 325–330.

Vidaković T. The Results from Research on Foreign Languages Learning (www.kursevi.com/blog/Rezultati-istrazivanja-o-ucenju-stranijezika/41301).

Vasilievič D. Motivation for Russian Language Learning among the Participants of Courses in Belgrade. *Russian Language as a Foreign Slavonic Language*. 2013. No 5, pp. 99–109.

Vantti K. Motivation to Study Russian Language in Finnish Professional Institute (jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/20029/URN_NBN_fi_jyu-200904171466.pdf?sequence=1).

Сведения об авторе:
Биляна Мирчевска-Бошева,
докт. филол. наук
доцент
заведующий кафедрой славистики
филологический факультет имени Блаже Конеского
Университет Свв. Кирилла и Мефодия (Скопье).

Автор статей в области фразеологии и
сравнительного анализа русского и македонского языков.

Biljana Mirchevska-Bosheva,
Doctor of Philology
Associate Professor
Head of Department for Slavistics
Faculty of Philology them. Blaze Koneski
Sts. Cyril and Methodius University in Skopje (Macedonia).
She has published articles in the field of phraseology and
Comparative analysis of Russian and Macedonian language
biljana.mirchevska@gmail.com

WHY MACEDONIANS LEARN RUSSIAN